

Sygn. akt VIII U 2181/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2018 r. w Gliwicach

sprawy P. B. (B.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek odwołania P. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 3 lipca 2018 r. **nr** (...)

1. oddala odwołanie;
2. zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-)SSO Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIII U 2181/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 3 lipca 2018r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że P. B. od 1 listopada 2014r. do nadal podlega ustawodawstwu polskiemu.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że 17 kwietnia 2018r. poinformował P. B., że od 1 listopada 2014r. do 31 sierpnia 2015r. ma do niego zastosowanie ustawodawstwo słowackie, a od 1 czerwca 2017r. do 31 maja 2018r. ustawodawstwo litewskie. Poinformowane o powyższym instytucje właściwe zainteresowanych państw członkowskich, to jest instytucja słowacka i litewska wniosły zastrzeżenia przed upływem dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania tak ustalonego ustawodawstwa.

W takiej sytuacji organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony podlega ustawodawstwu polskiemu.

W odwołaniu od decyzji P. B. domagał się zawieszenia postępowania

na podstawie art.177§1 k.p.c. w sprawie zatrudnienia w firmie (...) s.r.o. z siedzibą na Słowacji oraz w firmie (...) z siedzibą na Litwie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed słowacką oraz litewską instytucją ubezpieczenia społecznego w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Jednocześnie organ rentowy złożył wniosek o zasądzenie od odwołującego na rzecz tego organu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd ustalił co następuje:

Odwołujący P. B. od 1 grudnia 2012r. do nadal prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) P. B. z siedzibą w G..

Pismami z 17 kwietnia 2018r. organ rentowy poinformował odwołującego, że podlega on tymczasowo:

1) ustawodawstwu litewskiemu od 1 czerwca 2017r. do 31 maja 2018r. w związku z zawartą 1 czerwca 2017r. umową o pracę na terenie Litwy z firmą (...) (...), A., (...)-(...) W.,

2) ustawodawstwu słowackiemu od 1 listopada 2014r. do 31 sierpnia 2015r. w związku z wykonywaniem pracy na terenie Słowacji dla firmy (...) s.r.o. P. 76, 022 01 C..

W pismach tych organ rentowy wskazał, że ustalenie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i może zostać unieważnione, jeżeli instytucja ubezpieczeniowa miejsca wykonywania pracy lub instytucja właściwa będzie miała istotne zastrzeżenia co do określonego przez organ rentowy ustawodawstwa. Ustalenie ustawodawstwa stanie się ostateczne w ciągu dwóch miesięcy od poinformowania o tym fakcie przez organ rentowy właściwych instytucji słowackiej i litewskiej, jeżeli nie zgłoszą one zastrzeżeń.

Właściwe instytucje ubezpieczeniowe słowacka i litewska przed upływem dwóch miesięcy od poinformowania ich o ustaleniu ustawodawstwa j.w. wniosły zastrzeżenia.

W piśmie z 3 maja 2018r. właściwa litewska instytucja ubezpieczeniowa stwierdziła, że na podstawie posiadanych danych odwołujący nie jest zatrudniony przez firmę (...). Przeprowadzona kontrola w sposób jednoznaczny wykazała bowiem, że nie zidentyfikowano miejsca pracy ubezpieczonego, a firma nie przedłożyła żadnej dokumentacji w celu zweryfikowania przedstawionych przez odwołującego informacji. Jak ustalono – przedsiębiorstwo, które wskazał odwołujący, fikcyjnie zatrudnia osoby, które na Litwie nie wykonują żadnych czynności, nie świadczą pracy.

W piśmie z 28 maja 2018r. Zakład (...) stwierdził, że nie może przyjąć zastosowania ustawodawstwa słowackiego, gdyż dla słowackiej firmy (...) s.r.o. ubezpieczony wykonywał pracę w wymiarze 10 godzin miesięcznie za kwotę 40 Euro, co ma znamiona czynności o charakterze marginalnym, a zgodnie z przepisami prawa wspólnotowego czynności znikomych nie bierze się pod uwagę.

Instytucje te nie wystawiły odwołującemu zaświadczeń A1.

Z uwagi na zgłoszone zastrzeżenia przez właściwe instytucje słowacką i litewską organ rentowy wydał decyzję zaskarżoną, w której stwierdził, że odwołujący w okresie od 1 listopada 2014r. do nadal podlega ustawodawstwu polskiemu.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego jako okoliczności jednoznacznie wynikające z tych dowodów i niekwestionowane przez strony.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie P. B. nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy w okresie od dnia 1 listopada 2014r. do nadal dla odwołującego prowadzącego na terenie Polski działalność gospodarczą właściwym jest ustawodawstwo polskie, gdy odwołujący podnosił, że takiemu ustawodawstwu nie podlega z uwagi na równoczesne zatrudnienie na terenie Słowacji a następnie Litwy w charakterze pracownika.

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym reguluje ustawa z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017r., poz. 1773 ze zm.)

Zgodnie z art. 6 ust.1 pkt 5 ustawy systemowej osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, zaś stosownie do treści art. 12 tej ustawy również ubezpieczeniu wypadkowemu.

Przymus ubezpieczenia w myśl art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej.

Obowiązek ubezpieczenia zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy trwa od dnia rozpoczęcia działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązek zgłoszenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą spoczywa na tej osobie (ust.3).

Na wstępie należy stwierdzić, że jednym z podstawowych i kardynalnych praw konstytuujących istnienie Unii Europejskiej jest określone w art. 39 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską z 25 marca 1957r. (t.j. Dz. Urz. WE C z 24 grudnia 2002r. nr 325), prawo swobodnego przepływu osób, w tym pracowników. Zapewnia ono swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty. Prawa pracowników w zakresie zabezpieczenia społecznego konkretyzują przepisy rozporządzenia Rady, wydanego w oparciu o normę kompetencyjną, ustanowioną w treści art. 42 Traktatu, tj. Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE z 30.04.2004r. Nr L 166/1 ze zm.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nr (Dz. U. UE z 30.10.2009r. Nr L 284/1 ze zm.).

Po myśli art. 11 ust 1 i ust 2 pkt a rozporządzenia WE Nr 883/2004 osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu, osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia WE nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneму zgodnie z przepisami ust. 1.

Nadto po myśli art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nr (Dz. U. UE z 30.10.2009r. Nr L 284/1 ze zm.) osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Natomiast według procedury zawartej w art. 16 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające

zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE)

nr 987/2009 na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu

II rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie.

Regułą jest podleganie przez pracownika ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Wynika to wprost z treści art. 11 ust 1 i ust 2 pkt a rozporządzenia

WE Nr 883/2004. Widać zatem, iż niezwykle doniosłe znaczenie – zarówno dla płatnika składek, ale także i dla pracownika – ma fakt prawidłowego określenia właściwego ustawodawstwa w sferze zabezpieczenia społecznego.

Na osobach objętych art. 13 rozporządzeniem nr 883/2004 w związku z treścią jego art. 13 ust. 5 spoczywają obowiązki informacyjne, których wykonanie może mieć znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń. Procedura dotycząca stosowania art. 13 została określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (ust. 1). Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3). W przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust. 5). Jeżeli natomiast zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, komentowany artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, np. za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej (ust. 6).

Dokumentem potwierdzającym podleganie ustawodawstwu danego państwa jest „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej” wydane na formularzu A1.

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznania niniejszej sprawy podkreślić należy,

że w sprawie tej nie będzie miał zastosowania art.13 ust.3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, gdyż nie zachodzi w przypadku odwołującego konkurencja tytułów do podlegania ubezpieczeniom: z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski (praca na własny rachunek) oraz pracy na podstawie umowy o pracę na terenie Słowacji i Litwy (praca najemna w rozumieniu przepisów w/w Rozporządzenia). Jak wynika bowiem ze zgromadzonej w sprawie dokumentacji – pism właściwych słowackiej i

litewskiej instytucji ubezpieczeniowych, które w przepisany terminie zgłosiły zastrzeżenia do ustalonego przez organ rentowy ustawodawstwa słowackiego i następnie litewskiego, brak jest podstaw do uznania, że odwołujący podlega ubezpieczeniom społecznym na terenie Słowacji i następnie Litwy. Instytucje te nie wydały odwołującemu zaświadczenia A1 potwierdzającego podleganie ubezpieczeniu tych państw.

W takiej sytuacji słusznie organ rentowy przyjął, iż odwołujący w okresie wyszczególnionym w decyzji zaskarżonej podlega ustawodawstwu polskiemu, gdyż brak jest podstaw do ustalenia jakiegokolwiek innego ustawodawstwa. Zaznaczyć należy, że zarówno organ rentowy jak i Sąd są związane ustaleniami słowackiej i litewskiej instytucji ubezpieczeniowej.

Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 9 stycznia 2014r.

I UK 275/13 wskazując, że organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania ubezpieczonego nie ma kompetencji do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym na terenie państwa członkowskiego Unii. Ocena ta może nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i może być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować.

Sąd odmówił zawieszenia postępowania uznając, że powołany przez odwołującego przepis art.177§1 k.p.c. nie dotyczy postępowania prowadzonego przed instytucją zagraniczną. Dodatkowo Sąd nie widział podstaw do prowadzenia przez organ rentowy dalszego postępowania wyjaśniającego z właściwymi instytucjami zagranicznymi z zakresu ubezpieczeń w sytuacji, gdy procedura w kwestii ustalenia właściwego ustawodawstwa dla odwołującego została prawidłowo przeprowadzona i nie było pomiędzy tymi instytucjami sporu odnośnie ostatecznych ustaleń.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd w pkt 1 wyroku oddalił odwołanie jako bezzasadne.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c.

i art.99 k.p.c. w związku z §9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015r., poz.1804 ze zm.).

(-) SSO Grażyna Łazowska